

BOLAJAK MUSIQA FANI O'QITUVCHILARIDA METODIK KOMNPETMTLIKNI RIVOJLANTIRISH TEXNOIOGIYALARINI DARSDA QO'LLASH

Xurshida Umarqulova.

Qo'qon davlat universiteti 1-bosqich magistranti.

Annotatsiya. Ushbu maqola bo'lajak musiqa o'qituvchilarida metodik komnpetmtlikni rivojlantirish texnologiyalari ya'ni, musiqa o'qituvchisi uchun o'quv jarayoni doirasida bajariladigan ishlar fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, ijod, kompetensiya tafakkur, sharoit, kreativ, o'qitish, musiqa, san'at, o'rgatish, madaniyat, ma'naviyat

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ РАЗВИТИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ НА УРОКЕ.

Аннотация: В данной статье речь идет о технологиях развития методической компетентности будущих учителей музыки, то есть работе, проводимой в рамках образовательного процесса учителей музыки.

Ключевые слова: образование, воспитание, творчество, компетентность, мышление, условия, творчество, учение, музыка, искусство, преподавание, культура, духовность.

APPLICATION OF TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING METHODOLOGICAL COMPETENCE IN FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE LESSON.

Annotation: This article focuses on the technologies of developing methodological competence in future music teachers, the work carried out within the educational process for music teachers.

Key words: education, upbringing, creativity, competence, thinking, conditions, creative, teaching, music, art, teaching, culture, spirituality

Kirish. Mamlakatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyev musiqa va san'at sohalariga alohida e'tibor qaratadilar. Xususan O'zbekistonda yuz berayotgan innovatsion jarayonlar sharoitida tobora yuqori talablar qo'yiladigan ta'lim bugungi kunda insoniyatning rivojlanishini asosiy talabiga aylanib bormoqda. O'qitish metodlari bilan bir qatorda ta'lim jarayonida samarali pedagogik texnologiyalarni qo'llash asosida pedagog kadrlarning tegishli kasbiy tayyorgarligi bilan belgilanadi. Mamlakatimizda "O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasi" atamasini o'rganish va undan foydalanish XX asrning 80-90 yillariga to'g'ri keladi. Ushbu davrda mahalliy olimlarimiz ushbu ta'lim hodisasi va turli xil kompetentsiya tarkibiy qismlarini chuqur kontseptsiyalashga qaratilgan istiqbolli urinishlarni amalga oshirdilar. Hozirgi kunda "O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasi" toifasi XXI asr o'qituvchisiga zamonaviy talablar sharoitida etakchi o'rinlardan birini egallaydi. O'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirishning pedagogik shartlari ko'rib chiqiladi hamda, ijodiy muhitni yaratish; aks ettirish faoliyati uchun motivatsiya; o'quv jarayonini dialoglashtirish; o'qituvchining kasbiy malakasini muvaffaqiyatli shakllantirishga yordam beradigan ta'lim texnologiyalari va faol o'qitish usullari tahlil qilindi.

Asosiy qism. O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasini shakllantirishning yuqori darajasiga erishish Musiqa ta'limi o'quv jarayonida o'qituvchining bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy malakasini shakllantirish samaradorligiga yordam beradigan pedagogik shartsharoitlar quyidagilardan iborat:

- musiqa o'qituvchisi sifatida o'zini o'zini baholash va o'zini o'zi anglash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxsning sub'ektivligiga yo'naltirish;
- musiqa o'qituvchisi sifatida ijodiy muhitni yaratish;
- musiqa o'qituvchisi sifatida aks ettirish faoliyati uchun motivatsiya;
- musiqa o'qituvchisi sifatida o'quv jarayonining dialoglashuvi.

Bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasini shakllantirishning pedagogik o'zaro munosabatlar jarayonida aks ettiruvchi madaniyatni shakllantirish; pedagogik faoliyatning ilmiy intensivligini oshirish; shaxsiyatning

rivojlanishi va faoliyatga bo'lgan ehtiyojning namoyon bo'lishi, shaxsning faoliyat jarayoni va natijalaridan qoniqish hissiga erishish, qiyinchiliklarni engish istagi va murakkab muammolarni hal qilishning muvaffaqiyati, faoliyat jarayonida o'z imkoniyatlarini namoyish etish istagi bilan bog'liq. O'qituvchining muhim vazifasi o'quvchini o'quv faoliyati sub'ekti sifatida shakllantirishdir, bu o'z faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, to'liq o'rganish, muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish zarurligini anglatadi. Talabaning dunyoqarashini shakllantirish uni faoliyat sub'ekti sifatida o'zini anglashini rivojlantirish demakdir. O'z navbatida, bu o'qituvchini o'qitishning dialogik xususiyatini kuchaytirishga, talabalarga o'zlarining fikrlari, qarashlari, maqsadlari, universitetning ta'lim jarayonida hayotiy pozitsiyalarini himoya qilishlari uchun sharoit yaratish majburiyatini yuklaydi. Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, shaxsning faoliyat sub'ekti sifatida rivojlanishida motivatsiya shaxs faoliyatining etakchi regulyatori vazifasini ham bajaradi. Bo'lajak o'qituvchining shaxsini o'zini o'zi anglash va identifikatsiyalashning ma'nosi hayot yo'lini belgilashda, o'z faoliyati va muvaffaqiyatlarida aks ettirishda hosil bo'ladi. O'z-o'zini anglashning etishmasligi namoyon bo'lgan tashvish, umidsizlik, zerikish, hayotdan zavqlana olmaslik, abadiy ayb va uyat tuyg'ulari, bo'shliq tajribasi, mustaqillikning etishmasligi bilan namoyon bo'ladi. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish uchun ijodiy muhit, ijodiy rivojlantirish muhitini yaratish muhim. Ma'lumki, o'quv jarayoni yangi bilimlarni rivojlantirish vazifasini bajaradi, bu talabaning individual tajribasidan uzoq bo'lishi mumkin, shuning uchun universitetning o'quv jarayoni, agar u shaxsga tanlov erkinligi va ijodini ta'minlasa samarali bo'lishi mumkin. Yangilikka moyillik, o'rganish istagi va o'zini o'zi yuqori baholash, o'ziga bo'lgan ishonch bilan birgalikda o'quv jarayonida ijodiy muhit yaratilishiga hissa qo'shadi, bu esa o'z navbatida talabalarning ijodiy qobiliyatlari va bilim mustaqilligini, mustaqilligini yuqori darajasiga erishishga qaratilgan. Ijodiy muhit o'quv jarayonida turli xil ochiq tipdagi ijodiy vazifalardan foydalanish (ya'ni bitta to'g'ri echim yo'qolganda), pedagogik vaziyatlarni va ijodiy faoliyat mahsulotlarini tahlil qilish,

shuningdek o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini, quvonch hissiyotlarining ustunligini, paydo bo'lish qo'rquvining yo'qligini rag'batlantirish orqali yaratiladi. Ta'limning faol va muammoli usullaridan foydalanish talabalarning yangi bilimlarni mustaqil ravishda kashf etishga bo'lgan munosabatini rag'batlantiradi, shu bilan birga o'zlarining ijodiy qobiliyatlariga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. O'quv jarayonida ijodiy muhit yaratishning ahamiyati insonning kasbiy pedagogik faoliyatni samarali amalga oshirishga qodirligi va tayyorligi nazariy va amaliy jixatlar bilan belgilanadi. O'qituvchiga kasbiy rivojlanishiga imkon beradigan potentsial holatning o'ziga xos xususiyati sifatida tayyorgarlik universitetning o'quv jarayonida shakllanadi va bo'lajak o'qituvchining o'zining tizimli bilimlari, ko'nikmalari va qobiliyatlarini sub'ektiv baholashi bilan belgilanadi. O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasi o'z navbatida, shaxsning tarkibiy qismlaridan biri sifatida, uning shakllanishi va rivojlanishiga asoslanadi, bu shaxsning ijtimoiy va kasbiy yo'nalishi, shu jumladan o'qituvchining o'zaro munosabatlarga tayyorligi, kasbiy pedagogik faoliyatni samarali amalga oshirish uchun xizmat qiladi. O'qituvchi mobil, muqobil va jamiyatda o'zini o'zi belgilash va rivojlantirishga qodir bo'lgan mobil sub'ekt sifatida namoyon bo'ladi. Ijtimoiy-ma'rifiy, madaniy muhitni loyihalashda, aniq pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishda va hokazolarda o'qituvchining ijodiy faoliyatini amalga oshirish uning o'zini anglashiga, potentsial kuch va qobiliyatlarini ochib berishga, shuning uchun kasbiy kompetentsiyani rivojlantirishga yordam beradi. Ijodkorlik o'qituvchining innovatsion jarayonlarga, munosabatlarning yangi turlariga, har qanday muammoli vaziyatlarda o'zini o'zi namoyon qilishi uchun tayyorligiga asoslanadi, ijodkorlik esa odamning moslashuvchanligi tufayli yangisini yaratish jarayoni sifatida uning mavjud bo'lishiga aylanadi.

Xulosa. O'zini aks ettirish qobiliyati ijodiy shaxsning muhim ko'rsatkichi, degan taklifdan kelib chiqib, universitetning o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini samarali shakllantirishning uchinchi sharti bu reflektiv faoliyatni rag'batlantirishdir. Bo'lajak musiqa o'qituvchilari o'z oldiga ulkan maqsadlar

qo'yishi zarur. O'z kasbini sevishi ijodiy yondoshuvi, fanni chuqur bilish, muomala madaniyatiga ega bo'lishi hamda eng asosiysi Vatanparvar bo'lishi muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va Pedagogik mahorat. – T.: 2003 174 b.
2. Arziqulov D.N. Kasbiy kamolatning psixologik o'ziga xos xususiyatlari. Psixol. fan.nom. diss...avtoliyhai. – Toshkent: 2002. -22 b.
3. Ahlidinov R. Sotsialno-Pedagogicheskie osnovi [upravleniya kachestvom](#) obshogo srednego obrazovaniya. Avtoref.dis...d-ra ped.nauk. – T.: 2002. -44 b.
4. X.SHaripov, N.Muslimov, M.Ismoilova: "Kasbiy ta'lim pedagogikasi". Metodik qo'llanma. – T. 2005 y.
5. N.A.Muslimov Bo'lajak kasb-ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirish T.,Fan 2004.
6. RahimovB.X. Zamonaviy o'qituvchi-muloqot madaniyati ob'ekti va sub'ekti. J. Xalq ta'limi. 2004. №3. 88-89b.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 1 noyabrdagi –Xalqaro baxshichilik san'ati festivalini o'tkazish to'g'risida PQ-3990- son qarori. www.lex.uz
8. Kobilova, Ezozkhon Bakirovna. "Classical music and youth education." Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities 12.9 (2022): 126-130.
9. Qobilova, E. "FORMING A SENSE OF INTERNATIONALITY IN STUDENTS THROUGH THE TRADITIONAL MUSIC OF AZERBAIJAN." International Bulletin of Applied Science and Technology 3.10 (2023): 127-132.
10. Azizkhonova, M., and E. Qobilova. "IMPORTANCE OF MUSIC EDUCATION IN FORMING YOUTH'S MUSICAL CULTURE AND SPIRITUALITY." Oriental Art and Culture 3.1 (2022): 51-57.
11. Kabilova, E. B. "FORMING A SENSE OF PATRIOTISM IN STUDENTS THROUGH THE LIFE AND WORK OF COMPOSER DONI

ZAKIROV." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 10.10 (2023): 68-74.

12. Qabilova, E. "FORMING A SENSE OF INTERNATIONALITY IN STUDENTS THROUGH THE TRADITIONAL MUSIC OF AZERBAIJAN." International Bulletin of Applied Science and Technology 3.10 (2023): 127-132.

13. QOBILOVA, E'ZOZXON. "Forming A Sense Of Love For The Profession By Teaching Labor Songs To 4th Class Students In Music Culture Lessons." Journal of Positive School Psychology 7.2 (2023).

14. E.Qobilova Developing methodological competence in future music teachers. Qo'qon DPI. Scientific Reports 2024 Issue 3, page 722

15. E'zozxon Qobilova THE EDUCATIONAL SIGNIFICANCE OF COOPERATION BETWEEN SCHOOL AND FAMILY IN SHAPING MUSICAL CULTURE AMONG YOUTH. International Journal of Pedagogics.(ISSN – 2771-2281) VOLUME 04 ISSUE 10 PAGES: 162-166

16. Qobilova, E. (2024). THE IMPORTANCE OF MUSIC TEACHING IN EDUCATION. QO'QON UNIVERSITY NEWSLETTER, 12, 99–100. <https://doi.org/10.54613/ku.v12i.999>

17. E.Qobilova.Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida metodik kompetentlikni rivojlantirish. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 3-son 722-bet.SAN'ATSHUNOSLIK (MUSIQA, TASVIRIY SAN'AT)Orcid: 0009-0001-1275-3080

18. E.Qobilova .Yoshlarda musiqiy madaniyatni shakllantirishda maktab va oila hamkorligining tarbiyaviy ahamiyati. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 4-son 383-bet SAN'ATSHUNOSLIK (MUSIQA, TASVIRIY SAN'AT